

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Päihdehuollon laitostuntoutuksen kriteerit

Hyväksytty aluehallituksessa 5.12.2022 § 202

Päihdehuollon laitostuntoutuksen kriteerit	1
1. Soiten päihde- ja riippuvuuspalvelut	3
1.1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö	3
2. Avopalvelujen kuvaus ja kriteerit.....	4
2.1 Avokuntoutus	4
2.2 Opioidikorvaushoito.....	5
2.3 Terveysneuvontapiste Vaihtari	5
3. Laitospalvelujen kuvaus ja kriteerit	6
3.1 Selviämis- ja vieroitushoito	6
3.2 Laitostuntoutuksen prosessi.....	6
3.3 Laitostuntoutuksen kriteerit.....	7

1. Soiten päihde- ja riippuvuuspalvelut

1.1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyön erityisillä palveluilla tarkoitetaan päihteiden ongelmakäytöstä tai muusta riippuvuuskäyttäytymisestä johtuvaan tuen tarpeeseen kohdennettuja palveluja. Sellaisina on järjestettävä ainakin sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, sosiaalista kuntoutusta ja asumispalveluja. Päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja on järjestettävä tarpeen mukaan avo- tai laitospalveluina. Sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut täydentävät muita 14 §:ssä tarkoitettuja päihdeettömyyttä tukevia tai päihteiden ongelmakäytön vuoksi tarvittavia sosiaalipalveluja. Päihde- ja riippuvuustyön erityisiä palveluja tulee sovittaa yhteen päihde- ja riippuvuushoidon kanssa 2 a §:n mukaisesti. (sosiaalihuoltolain 24 § ja 24 a § laissa sosiaalilain muuttamisesta 20.12.2022/1280)

Terveydenhuoltolain 1326/2010 28 §:ssä säädetään terveydenhuollon palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta päihdeettömyydestä ja päihteidenkäytön haitoista, sekä päihteiden aiheuttamien sairauksien tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut. Sosiaalihuoltolain 1301/2014 24 §:ssä on määritelty sosiaalihuollon päihdetyöstä. Sosiaalihuoltolain 2 a §:ssä on säädetty sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa – tai kun asiakas muutoin tarvitsee sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluja – sovellettavasta lainsäädännöstä. Päihdetyötä ja asiakkaan asemaan ohjaavat lisäksi seuraavat lait ja asetukset: päihdehuoltoasetus 653/1986, laki sosiaalihuollon asemasta ja oikeuksista 812/2000 sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.

Lääkevalmisteiden käyttämisestä opioidiriippuvaisten vieroituksessa ja korvaushoidossa on säädetty opioidiriippuvuuden lääkkeellistä vieroitus- ja korvaushoitoa koskevalla asetuksella (33/2008), Sosiaali- ja terveysministeriön asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta (33/2008). Huumeiden käyttäjien terveysneuvonnasta ja pistosvälineiden vaihdosta on säädetty tartuntatautiasetuksen (146/2017) 6 §:ssä.

2. Avopalvelujen kuvaus ja kriteerit

2.1 Avokuntoutus

Avokuntoutuspalvelut keskittyvät moniammatillisen avun antamiseen päihde- ja riippuvuusongelmista kärsiville sekä heidän läheisilleen. Asiakkuus perustuu vapaaehtoisuuteen ja hoidossa korostuu luottamuksellinen yhteistyö asiakkaan ja hänen lähiverkostonsa kanssa. Asiakkaaksi voi ilmoittautua ilman lähetettä ja vastaanotolle voi halutessaan tulla myös perheen/läheisen kanssa. Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia lukuun ottamatta lääkärikäyntejä. Avokuntoutuksessa toimii kolme eri tii- miä: Nuotta, Huumetiimi ja Alkotiimi.

Nuotta tarjoaa apua nuorille ja heidän perheilleen, kun huolena on nuoren päihde- tai riippuvuus- asiat. Hoitajakäynnit ovat asiakkaalle maksuttomia, 18 vuotta täyttäneiltä lääkärikäynnistä veloite- taan maksu erillisen hinnaston mukaisesti.

Hoidon perustana on vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus. Hoidossa huomioidaan nuoren ja hänen perheensä koko elämäntilanne ja jokaisen asiakasperheen kanssa sovitaan heidän tarpeitaan vas- taava hoitokokonaisuus. Nuotta on nuoren tukena niin pitkään kuin tarvitaan.

Jokilaaksoissa työskentelevän päihdeohjaajan asiakkaina on sekä nuoria että aikuisia eri riippuvuuk- sista kärsiviä sekä heidän läheisiään.

Huumetiimi tarjoaa apua yli 25-vuotiaille, mikäli huolena ovat huumeet ja/tai lääkkeiden väärin- käyttö. Yhteydenottoa toivotaan mielellään jo varhaisessa vaiheessa eikä ongelman tarvitse olla va- kava avun hakemiseksi. Huumetiimin asiakkaaksi voi myös hakeutua, mikäli läheisesi huumeiden ja/tai lääkkeiden käyttö huolestuttaa. Hoitajakäynnit ovat asiakkaalle maksuttomia, lääkärikäynnistä veloitetaan maksu erillisen hinnaston mukaisesti.

Hoidon perustana on vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus.

Alkotiimi tarjoaa apua yli 25-vuotiaille, kun huolena on alkoholin käyttö tai toiminnalliset riippuvuu- det (esimerkiksi peliriippuvuus). Yhteydenottoa toivotaan mielellään jo varhaisessa vaiheessa eikä on-

gelman tarvitse olla vakava avun hakemiseksi. Alkotiimin asiakkaaksi voi myös hakeutua, mikäli läheisesi alkoholin käyttö tai toiminnallinen riippuvuus huolestuttaa. Hoitajakäynnit ovat asiakkaalle maksuttomia, 18 vuotta täyttäneiltä lääkärikäynnistä veloitetaan maksu erillisen hinnaston mukaisesti.

Hoidon perustana on vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus.

Soiten päihde- ja riippuvuuspalveluiden avokuntoutuksen asiakkaaksi pääsee matalalla kynnyksellä. Hoidon onnistumisen kannalta parhaaseen tulokseen päästään, kun asiakkaalla on oma halu ja tahto hoitaa riippuvuutta. Asiakas itse, hänen läheisensä tai nuoren vanhempi/huoltaja voi olla yhteydessä palveluihin, erillistä lähetettä hoitoon ei vaadita. Asiakkaaksi voidaan myös ohjata esimerkiksi työterveyden tai lastensuojelun taholta.

2.2 Opioidikorvaushoito

Päihde- ja riippuvuuspalveluissa toteutetaan opioidiriippuvuuden korvaushoidon tarpeen arviointi ja korvaushoidon lääkkeellinen toteutus. Korvaushoidolla tarkoitetaan vuosia kestävää opioidiriippuvuuden hoitoa, jossa käytetään buprenorfiinia tai metadonia. Korvaushoidon tavoitteena on joko kuntouttaminen ja päihitteettömyys, tai riippuvuuden haittojen vähentäminen ja elämänlaadun parantaminen. Opioidikorvaushoidon asiakkaaksi pääsee opioidikorvaushoidon arvion perusteella. Arviota on tekemässä asiakkaan kanssa moniammatillinen tiimi, jossa muun muassa kartoitetaan asiakkaan sitoutuminen opioidikorvaushoitoon.

2.3 Terveysneuvontapiste Vaihtari

Terveysneuvontapiste Vaihtari tarjoaa anonyymisti palveluita suonensisäisesti huumeita käyttäville asiakkaille. Asiakkaat voivat vaihtaa käytetyt ruiskut ja neulat puhtaisiin välineisiin. Vaihtarissa annetaan myös terveysneuvontaa sekä hoitoonohjausta. Palvelut ovat maksuttomia sekä luottamuksellisia. Vaihtari on auki parittomina viikkoina maanantaisin klo 16.15-17. Terveysneuvontapistettä voivat käyttää kaikki suonensisäisiä huumeita käyttävät asiakkaat, jotka palauttavat tullessaan likaiset käyttövälineet.

3. Laitospalvelujen kuvaus ja kriteerit

3.1 Selviämis- ja vieroitushoito

Selviämishoito on tarkoitettu lyhytaikaista toipumista varten päihteiden vaikutuksen alaisille henkilöille. Selviämishoidolla pyritään turvaamaan henkilön terveys tai turvallisuus tilanteissa, joissa hän ei päihtymystilan vuoksi kykene huolehtimaan itsestään. Selviämishoitoon voi tulla päihtynyt asiakas mihin vuorokauden aikaan tahansa. Selviämään voi tulla omatoimisesti tai toisen henkilön saattamana. Selviämään voi tulla ilman lähetettä Soiten alueelta asiakas, jonka terveydentila ei vaadi tajunnantason seurantaa (asiakkaalla ei ole esimerkiksi pääalueen vammaa), suonensisäistä nesteytystä tai monitoriseurantaa. Lisäksi selviämishoitoon ei voi tulla, mikäli on vaara deliriumista tai jos asiakas on aggressiivinen. Ennen hoitoon tuloa, olisi hyvä soittaa etukäteen paikkatilanteen kartoittamiseksi.

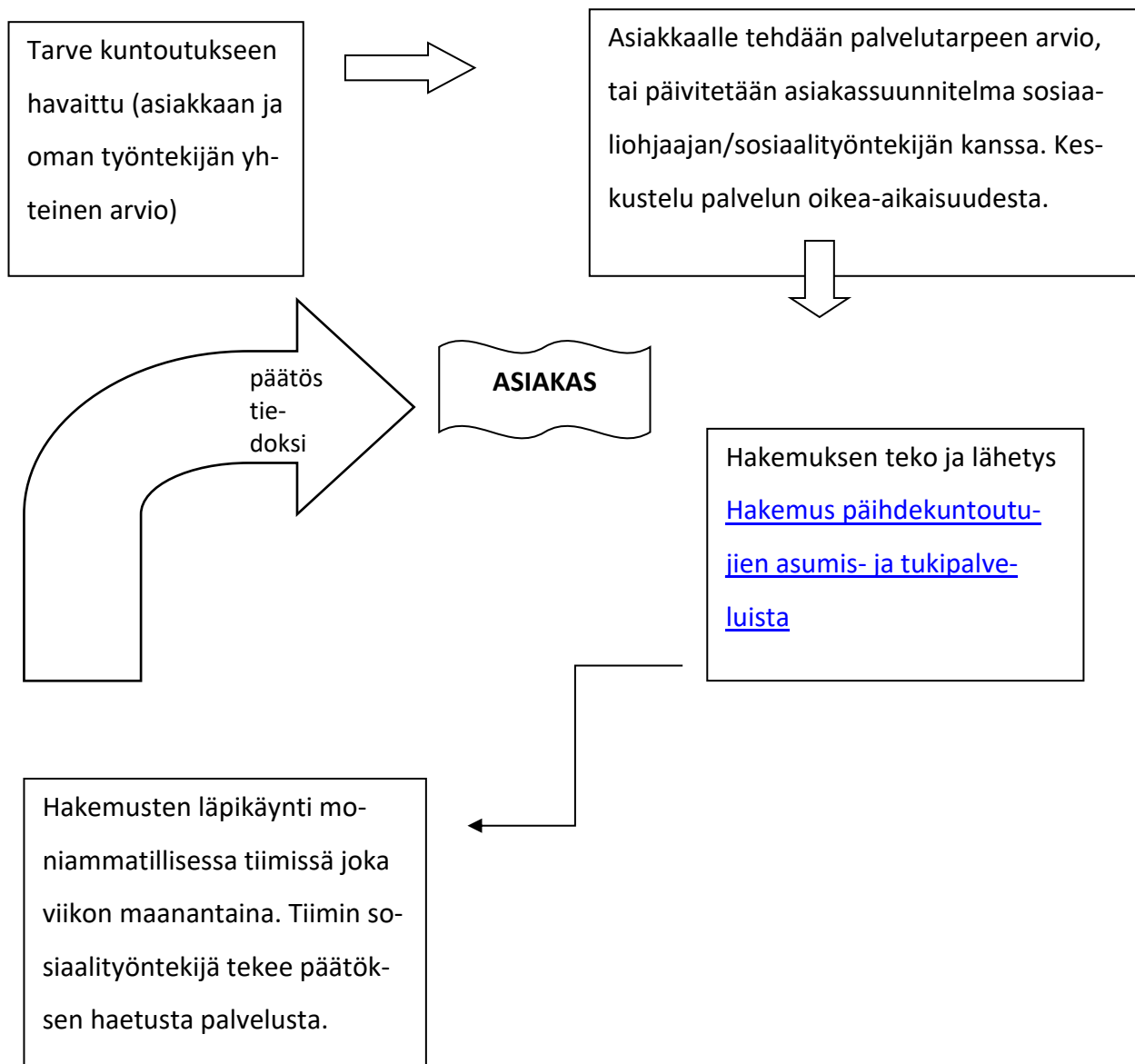
Vieroitushoidolla tarkoitetaan runsaan, pitkään jatkuneen päihteidenkäytön lopettamista hoitotoimien tukemana. Tavoitteena on pysäyttää päihteiden käyttökierre, ehkäistä ja hoitaa vierotusoireita sekä luoda edellytykset fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kuntoutukselle. Vieroitushoitoyksikössä voidaan myös aloittaa korvaushoito.

Vieroitushoitoon tarvitaan ennakoilmoitus ja yleensä asiakas joutuu muutaman päivän odottamaan vieroitushoitopaikkaa. Vieroitushoidon jonoon voi ilmoittautua oman työntekijän kautta, joka varaa asiakkaalle paikan yksikköön.

3.2 Laitoskuntoutuksen prosessi

Soiten maksusitoumuksella voi saada laitoskuntoutusta päihdehuoltalain mukaisesti. Laitoskuntoutukseen hakeutuminen edellyttää, että asiakkaalle on tehty palvelutarpeen arviointi. Päätöksen laitoskuntoutuksesta tekee Soiten johtosäännössä mainittu viranhaltija. Maksusitoumus kattaa hoitomaksun kuntaosuuden ja asiakas itse maksaa asiakasmaksuosuuden laitoskuntoutuksesta. Laitoskuntoutus perustuu asiakkaan hoito- ja kuntoutussuunnitelmaan.

Laitoskuntoutuksen prosessi:

3.3 Laitoskuntoutuksen kriteerit

- Asiakkaan tulee olla sitoutunut avohoitoon, joten asiakkaalla on hoitokontakti Soiten avokuntoutukseen.
- Asiakas on itse motivoitunut laitoskuntoutukseen ja päihteettömyyteen sekä päihteettömyyttä tukevaan jatkohoitosuunnitelmaan.

- Avohoidon palvelut eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia ja asiakkaan arvioidaan tarvitsevan hetkellisesti tiiviimpää hoitoa, kuin mitä avokuntoutuksessa voidaan tarjota.
- Asiakkaalla on tilanteeseen vaikuttavia muita fyysisiä tai psyykkisiä sairauksia, joiden vuoksi laitoshoido on ainoa riittävä hoitomuoto.
- Asiakas täyttää hakemuksen oman työntekijän kanssa perusteluineen. Hakemukset käsitellään moniammatillisessa tiimissä viikoittain.
- Ennen palveluihin ohjautumista jokaisen asiakkaan palvelutarve arvioidaan erikseen. Mikäli asiakas katsotaan olevan erityisen tuen tarpeessa, tekee palvelutarpeen arvioinnin sosiaalityöntekijä.
- Soite ostaa laituskuntoutusta KELAn rekisterissä olevista laituskuntoutuspaikoista, jotta asiakkaalla on oikeus kuntoutusrahaan laituskuntoutuksen ajalta, Kuntoutusrahalaki (566/2005).
- Laituskuntoutusyksiköllä on Aluehallintoviraston/Valviran toimilupa ja se on Soiten tai sijaintikunnan tarkastama ja hyväksymä.
- Laituskuntoutusta ostetaan paikoista, joilla on tarpeelliset luvat, asianmukaiset tilat ja laituskuntoutusta toteuttaa pääosin sosiaali- tai terveydenhuollon koulutuksen saanut henkilöstö.